

כאמ"ר קרן לא צנח בטרון... (מילים שגויות ונכונות)

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו

גליון מספר 419

הוצגה ע"י בנם הנח"מ
ה"ר אברהם אליעזר מרקביץ שליט"א לונדון

לע"פ הר"ר צבי בתר"ר מרדכי ורעיו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

בס"ד, כא תשרי התשע"ב. מסכת חולין דף קטו - דף קכא

דף קטו ע"א

(א) תוס' ד"ה כל שתיעבתי, בתוה"ד, ואם תאמר צורם אוןן בכור ליתסר אפילו צרמו עובד כוכבים. הקשה רבינו אליהו מזרחי (דברים יד ג), מנא להו לתוס' דאי צרם הגוי אוןן בכור אינו נאסר. ובפרי חדש (סימן סד ס"ק כו) תמה עליו, הרי משנה מפורשת היא בבכורות (לה).

דקסדור אחד הטיל מום בבכור ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו. (ב) בא"ד, צורם אוןן בכור ליתסר. אמנם רש"י על התורה (דברים יד ג) מפרש קרא ד"לא תאכל כל תועבה", דאסור לאכול כל שתעבתי לך כגון צורם אוןן בכור, ומקור דבריו בספרי (שם). וכתב הלב אריה, דרש"י לא פליג אתוס', אלא כוונתו דהאי ילפותא אסכמתא בעלמא היא, וכמו שכתבו תוס' בבכורות (לד). ד"ה ומי קניס, ועיין שם בתוס' עוד אופן בביאור דברי הספרי.

(ג) בא"ד, מדרש רחמנא קדשים שהוממו. הקשה רבינו אליהו מזרחי (דברים יד ג), דלמא לא שרי רחמנא אלא היכא דנפל מום מעצמו, אבל בהפיל בו מום אפילו על ידי גוי אסור. ותירץ הרש"ש, דכיון דבשר בחלב דאסור משום "כל שתעבתי", נאסר אפילו בנפלה טיפת חלב מעצמה, על כרחין גבי מום נמי בעינן שיאסר אף בנפל מעצמו, וכיוון דחזינן דשרי, מוכח דלא שייך ביה איסור "כל שתעבתי", וכעין זה ביאר בלב אריה.

(ד) תוס' ד"ה בשור וחמור, בתוה"ד, וקשה דלמא לא יחשב בישול של שבת תועבה גופה. ותירץ בגור אריה (דברים יד ג), דגבי שבת לא אסרה תורה את החפצא דבישול, אלא שהגברא אסור במלאכת הבישול, שהרי לאחר שבת מותר לבשל, וכהאי גוונא לא חשיב התבשיל "תועבה בעצמו. אבל בישול בשר בחלב, היא "תועבה" מצד התבשיל, דלעולם נאסר, הלכך דינינן ביה משום "לא תאכל כל תועבה", ועיין נמי ברש"ש.

(ה) גמ', מכלל דכלאי זרעים שרי. כתב בהגהות מהרש"ם, דנשאל דאפשר לומר דאיצטריך למיסר כלאי הכרם, אף שלא כדרך הנאתן, וכדאייתא בפסחים (כד): דלוקה בכהאי גוונא, ולעולם נימא דבכלאי

זרעים אסור דווקא כדרך הנאתן, ונשאר בקושיא.

(ו) גמ', מדאסר רחמנא כלאים לגבוה וכו'. הקשה בשער המלך (כלאים א ז), דעדיפא הוי לה לגמ' להוכיח מהדיוט גופיה, מדאמרינן לקמן (קלב). דמרבינן מ"אם שור" דכלאים חייב במתנות כהונה, דכתיב "תתן לו" ולא לכלבו, ואי אסורין באכילה איך חייב, הא אמרינן להלן (דף קלו): דמתנות אינן נוהגות בטריפה. ובמצפה איתן תירץ, דאי לא אשמועינן מהכא דשרי, לא הוי דרשינן מ"או שור" לרבות כלאים, אלא לדבר אחר, ועיין שם.

(ז) [תוס' מדאסר רחמנא כלאים וכו', בתוה"ד, אי אתנין למיסר של הדיוט מכל שתעבתי לך כל שכן דלגבוה אסירא וכו'. לכאורה ביאור דבריהם, דמאחר דאמרינן שהדבר מתועב ולכך אסור להדיוט, הוא עצמו סיבה לאסור לגבוה, דאין להקריב דבר מתועב, ולא בעי למילף מכח איסור דהדיוט, ולכך שפיר אין לחלק מתי הרביע את הכלאים, דמאי נפקא מינא מתי נעשה תועבה. אמנם לתירוצם השני, יסוד האיסור לגבוה נלמד מהדיוט, דהיינו שאם להדיוט נאסר מכל שתעבתי, גם לגבוה אסור, דבעינן "ממשקה ישראל" דבר המותר לישראל, בעינן למילף שאין חילוק לאיסור גבוה בין לפני הקדש בין לאחר הקדש (א.ג.א.).

(ח) גמ', לא אמרה תורה שלח לתקלה. הקשה בקהלות יעקב (בבא מציעא סימן ח), הרי המוצא ציפור בודאי שאין לו לחוש שמא משולחת היא ואסורה, כיון דאזלינן בתר רובא, ורוב עופות מותרים, ואם כן אמאי חשיב בגמ' השילוח לתקלה. ותירץ, דכיון שהחפצא בעצם הוא איסור, אף שלגברא יהיה מותר מדין רוב, חשיבא אכילת חפצא דאיסורא. ובקובץ שמועות (אות נה) יישב על פי המבואר בירושלמי (ערלה פ"ב ה"א), דהיתר ביטול ברוב אינו אלא לאחר שנודע התערובת, ומטעם שביאר בקובץ הערות (סימן נח אות ב) שהספק הוא סיבת ההיתר, וכיון דהמוצא לא יודע כלל על התערובת, ואין אצלו ספק כלל, אין להתיר העוף מדין רוב, וחשיב תקלה ממש. (ט) רש"י שילוח הקן ליתסר, בסוה"ד, דהא נעבדה בה עבירה. הקשה

בחלב אסור בבישול, הכי נמי "קדוש" הנאמר בטריפה אסור בבישול. ותירץ, כיון דכל הגזירה שוה הכא באם אינו ענין מנבילה, וכמו שכתבנו באות הקודמת, לא שייך למילף טריפה מבשר בחלב לאיסור בישול, כיון דהגזירה שוה מנבילה לטריפה, ונבילה נמי מותרת בבישול.

(טו) תוס' ד"ה ונאמר להלן, ואי לא קרא דלא תאכלנו. כתב בחידושי הריטב"א, דליכא למילף איסור אכילה מ"לא יהיה קדש", דלא הוי דרשא רוויחא, לכך בענין קרא ד"לא תאכלנו".

(טז) בא"ד, הוה אמינא דהנאת הגוף בלא אכילה אסר הכתוב. ביאר המהר"ם, דכוונת התוס', דהוה אמינא לא מצינן למילף מיניה איסור אכילה, משום דהאיסור הנאה דבשר בחלב היינו דווקא כשהוא בעין, בלא שום כליון, דומיא דהנאת בעילה.

(יז) גמ', דבי רבי ישמעאל תנא וכו'. הקשה הלבוש (דברים יד ג), דרש"י בפירוש התורה (שמות כג, יט) מייתי להאי דרשה, ומאיך בפירושו (דברים יד ג) יליף לאיסור אכילה דבשר בחלב מ"לא תאכל כל תועבה" כדרב אשי. ותירץ, דרש"י סבר דאף דאיסור בשר בחלב כלול ב"לא תאכל כל תועבה", הוצרך הכתוב לכתוב לאו ד"לא תבשל וכו'", כדי שילקה האוכלו, דמ"לא תאכל כל תועבה" לא לקי, דהוי לאו שבכללות.

(יח) גמ', לא תבשל גדי בחלב אמו שלש פעמים אחר לאיסור אכילה וכו'. הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה קפו) מייתי להך דרשה לאיסור אכילה של בשר בחלב. אמנם במשנה תורה (פ"ט ממאכלות אסורות ה"ב) מייתי מקור אחר, דאם אפילו בישול אסור, אין צריך לומר דגם אכילתו אסירא. ותמה הלחם משנה (שם) א. אמאי שביק הרמב"ם את המקורות דמייתי הגמ' בסוגיין, וסמך אמדרש. ב. הא סותר למה שכתב בספר המצוות. ותירץ, דודאי דסבירא ליה להרמב"ם להא דתנא דבי רבי ישמעאל, כדמייתי בספר המצוות, אלא דמכל מקום קשיא ליה, כיון ד"לא תבשל" מוקמינן ליה לאכילה משום דאם אינו ענין לבישול, איך לקי. לכך כתב, דמן הדין יש לאסור אכילה בכל שכן מבישול, וכיון שכן בגילוי מילתא ד"לא תבשל" דהוי קרא יתירא סגי. ועיין עוד בדבריו מה שביאר דעת הרמב"ם לענין איסור הנאה.

(יט) גמ', למה לי גזירה שוה לייתי כולה בקל וחומר. הקשה בקובץ ענינים, הא כיון דאין עונשין מן הדין, בעינן גזירה שוה כדי שילקו, ונשאר בקושיא.

(כ) גמ', מה להצד השוה שכן גידולי קרקע. הקשה בהגהות פורת יוסף, הא בהמה נמי חשיב גידולי קרקע וכדאיתא בבבא קמא (נד:). ותירץ, על פי מה שכתבו תוס' בבא קמא (שם) ד"ה פרי מפרי, דלגבי דבר הבא ממש מן הקרקע, לא חשיב בהמה כגידולי קרקע.

הרש"ש, הא כיון דלאו דשילוח הקן ניתק לעשה, והוא קיים את העשה ושלחה, הרי תיקן הלאו שעבר, ומדוע יאסר משום "כל שתיעבתי". ותירץ, דהגמ' פריך למאן דאמר "קיימו ולא קיימו", ולהלן (קמא). מבואר ברש"י ד"ה קיימו ולא קיימו, דכדי לנתק הלאו בעי לקיים העשה תוך כדי דיבור מעת שעבר על הלאו, ואם כן באופן שלא שילח תוך כדי דיבור, עדיין חייב לשלח אבל הלאו שעבר עבר, ושפיר מקשינן דליסטר משום "כל שתיעבתי". נולכאורה דבריו תמוהים, דממה שכתב רש"י (הכא) דמשלח ואינו לוקה משמע דאיירינן בגוונא דלא לקי, והיינו משום דניתק הלאו. ואולי יש ליישב, דגם אם מקיים את העשה ומנתק את הלאו, וליכא מלקות היינו דינא דגברא, אבל מכל מקום בחפצא נעשתה תועבה, כיוון שלקה הבנים ללא שילוח].

(י) תוס' ד"ה שאין תלמוד לומר מבושל, לית ליה לריש לקיש הנך דרשות דדרשינן בסוף פרק כל שעה וכו'. כתב בחידושי הרמב"ן, דיש ליישב, דריש לקיש הכא לא דריש מלשון "מבושל", אלא משנוי הלשון, דלימא קרא "בשל בשל" או "מבושל מבושל", מאי "בשל מבושל", שמע מינה תרתי. ואף דרבי דריש מינה בפסחים (מא). לבישולו מבעוד יום, ריש לקיש סבר כרבנן דמפקי ליה ממקום אחר.

דף קטו ע"ב

(יא) גמ', כעורה זו ששנה רבי. הקשה בפורת יוסף, למה לא מקשינן הכי אדרב אשי לעיל (קיד:). דליף איסור אכילת בשר בחלב מ"לא תאכל כל תועבה", לילף מרבי. ותירץ, דדוקא לריש לקיש דגמר מפסח "באם אינו ענין", מקשה הגמ' דליף מ"לא תאכלנו" דכתיב גבי פסולי המקדשין וקרבי, אבל רב אשי דלא יליף "באם אינו ענין", אלא ממאי דהוי תועבה וכתיב "לא תאכל כל תועבה", עדיפא האי ילפותא, מהא דרבי שהוא מ"אם אינו ענין".

(יב) גמ', הוא אמינא הני מילי באכילה וכו'. כתב בחידושי הריטב"א, דאף אי נימא כרבי אבהו לעיל (קיד:). דב"לא תאכל" כלול איסור הנאה, הכא ליכא למימר הכי, כיון דאסמכיה קרא א"לא תאכל דם", דאינו אסור אלא באכילה.

(יג) גמ', נאמר כאן כי עם קדוש אתה. כתב הפני יהושע (בפסחים כד:), דאף דפשטיה דקרא לא קאי אבשר בחלב אלא אנבילה דרישא דקרא, דכתיב (דברים יד כא) "לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה וכו' כי עם קדוש אתה וכו' לא תבשל גדי בחלב אמו", מכל מקום כיון שהיא גזירה שוה מופנית, דלא מצינן לאוקמיה לגבי נבילה, דהא איסור אכילה דידה להדיא כתיבא, על כן מוקמינן לה אבשר בחלב דכתיב בתריה.

(יד) גמ', ונאמר להלן ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשרה טרפה לא תאכלו מה להלן אסור וכו'. הקשה השפת אמת (בפסחים כד:), נילף נמי מהאי גזרה שוה, לאסור בישול לטריפה, מה "קדוש" הנאמר בבשר

ובמנין, וגם לא צריכים להתחשב בהרבה בתי דינין החולקין עליהם, כיון שבלבם האמת אתם, ולכך שפיר עביד רבי אליעזר כשיטתיה.
 ז) רש"י ד"ה תניא נמי הכי, בתוה"ד, מכשירי מצוה דוחין את השבת במצוה שדוחה את השבת. הקשה בהגהות פורת יוסף, הא מבואר בשבת (קלא.), דרבי אליעזר אית ליה דכל מכשירי מצוה דוחין שבת, אפילו אי המצוה עצמה אינה דוחה, דאמרינן התם דבציצית ומוזזה מודה דמכשירין דידהו לא דחי שבת, כיון דבידו להפקירן, אם כן חזינן דבשאר מצוות דחי, ונשאר בקושיא.

ח) גמ', אייתו לקמיה רישא דטווסא. פירש רש"י ד"ה טווסא, דהכונה לפואון בלע"ז, דהיינו אותו שנקרא היום טווס. ואם כן מבואר דהטווס עוף כשר. ובהגהות מהר"י לנדא לעיל (סג.) העיר, דהתם מבואר שהדוכיפת שנמנה בין העופות הטמאים, הוא העוף שהודו כפות, ותרגם שם רש"י ד"ה שהודו כפות, דהיינו מה שקורין פואון שלביא בלע"ז, הרי שהוא עוף טמא. ותירץ, דהתם הכוונה לפואון היער והוא מין טמא, אבל פואון סתם בלי שם לוואי טהור.

ט) גמ', אתריה דרבי יהודה בן בתירא. אף שלא היה בדורו של רבי יהודה בן בתירא, מכל מקום כח המרא דאתרא נשאר אף לאחר פטירתו, וכמו שכתב בשלטי גיבורים (בעבודה זרה ג. מדפי הרי"ף), דאפילו מת החכם שהנהיג באותו מקום הוראה מסוימת, אין לבטלה באותו מקום בשום ענין. והב"ח (חושן משפט סימן כה) הביא דברי שו"ת הרשב"א (ח"א סימן רנג), דאם אחר מותו בא חכם ואסר מה שהיו מתירים על פי החכם שקדמו, נהוג בו איסור.

י) תוס' ד"ה המעמיד, תימה וכו'. הרי"ן (מב: מדפי הרי"ף) הביא דברי הר"י מגאש לתרץ קושיית התוס', דאמרו משום נבילה, דאסור אף בכל שהוא, משום דדבר המעמיד לא בטל, אבל אי משום בשר בחלב כיוון דהאי לחודיה שרי והאי לחודיה שרי, לא הוי אסרינן אלא בנותן טעם.

דף קמ"ז ע"ב

יא) רש"י ד"ה הרי זו אסורה, בתוה"ד, ויש מתירין אותו וכו' משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם וכו'. הקשה הרש"ש, איך מדמי להו לדגים שעלו בקערה, הא התם הוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתירא, שהבשר נתן טעם לקערה, והקערה נתנה טעם בדגים, ועדיין היתר הוא, אבל הכא טעם שני דבשר שנותן בגבינה הוה באיסורא. ונשאר בקושיא.

יב) בא"ד, ולא היא חלב גמור הוא מדתנא במתניתין כשרה שינקה מן הטרפה קתה אסורה שמע מינה חלב הוא. אמנם הרי"ף (מג. מדפי הרי"ף) פסק דהקיבה פרשא בעלמא הוא, וגם בגוונא שינק מן בהמה אסורה קתה מותרת, וכתב בחידושי הרמב"ן, ליישב שיטתו דמאי דאסרינן במתניתין בינק מן הטרפה, היינו לפני חזרה.

יג) תוס' ד"ה חיישינן שמא ינק מן הטמאה, ולא קיימא לן הכי וכו'.

א) גמ', קסבר רבי עקיבא איסור חל איסור. הקשה רבינו שמואל מוורודין בתוס' לעיל (קא:): ד"ה רבי עקיבא, הא רבי עקיבא לית ליה איסור חל על איסור כדאיתא התם, דיום כיפור שחל בשבת אינו חייב אלא אחת. ותירץ, דכוונת הגמ' אליבא דשמואל, אי נימא דסבר כרבי עקיבא דבשר עוף וחיה פטור, היאך דרשינן להו לפטור חלב ומתה. וביאור תירוץ הגמ' לפי זה, אי נימא דשמואל סבר כרבי עקיבא, נימא דסבירא ליה איסור חל על איסור, ולכך לא בעי הקרא לדרשת חלב ומתה.

ב) גמ', מאי איכא בין רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא. כתב הרש"ש, דהא דלא אמרה הגמ' דאיכא ביניהו בהמה טמאה, משום דלעיל (קא.) אמרינן דרבי יוסי הגלילי סבירא ליה דאין איסור חל על איסור, ומשום הכי לדידיה נמי אין איסור בשר בחלב בבהמה טמאה.

ג) גמ', איכא ביניהו חיה. מבואר בתוס' לעיל (קד:): ד"ה עוף וגבינה, דדעת בית שמאי נמי דעוף אינו אסור מן התורה, אבל אסור מדרבנן, ובשר חיה הוא מן התורה. נמצא דסבירא להו בחדא כרבי יוסי הגלילי דבשר חיה מן התורה, אלא דבהא פליגי עליה, דאינהו סברי דעוף אסור מדרבנן, ורבי יוסי הגלילי סבר דרבנן נמי אינו אסור.

ד) גמ', איבעית אימא עוף איכא ביניהו. כתב התוס' הרא"ש בשבת (קל.) ד"ה תלמוד לומר בחלב אמו, דהאי איבעית אימא דקאמר, לא פליג אלישנא קמא, אלא מוסיף דעוף נמי איכא ביניהו, ולעולם סבר רבי יוסי דבחיה אסור מדאורייתא. וכן מבואר בדברי הרשב"א (תורת הבית פד: מדפי הספר).

ה) גמ', רבי עקיבא סבר וכו' הא מדרבנן אסירי ורבי יוסי הגלילי סבר עוף אפילו מדרבנן נמי לא אסר. הקשה הלב אריה, היאך מרומז פלוגתא זו בדבריהם. ותירץ, על פי מה שכתב הט"ז (יורה דעה סימן קטז), דדבר שהוא מפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים לאסור. ועל כן, רבי עקיבא דממעט איסור עוף מגדי, לא מיקרי מפורש בהדיא להיתר, ולכך שפיר יש לומר דמדרבנן על כל פנים אסור. אבל לרבי יוסי הגלילי דיליף מדכתיב בחלב אמנ בוי"ו למעט עוף שאין לו אמ, הוי כמפורש בתורה להיתר, ולכך מדרבנן נמי שרי.

ו) גמ', במקומו של רבי אליעזר היו כורתין וכו'. הקשה בקונטרס דברי סופרים (סימן ה אות יח), היאך הותר לרבי אליעזר שהוא יחיד, לעשות כדבריו נגד הרבים, הא דינא הוא דאחרי רבים להטות. ותירץ, על פי מה שהביא בשם הרמב"ן בהשגות לספר המצוות (שרש א'), דהא דיחיד צריך לעשות כרבים, הוא דוקא היכא שהרבים שמעו את דבריו וטענותיו, ולא הסכימו עמו, אבל קודם ששמעו הרבים דבריו, יכול לנהוג כשיטתו. אמנם החזון איש (נדפס בקובץ ענינים) העיר, דהכלל שיחיד ורבים הלכה כרבים שייך אף אם הרבים לא שמעו את טענות היחיד. אלא דהיינו דווקא לגבי אחרים, אבל הבית דין שפוסק לקולא, לעולם אינו זקוק לבית דין אחר, אף שגדול ממנו בחכמה

כתב המהר"ם ש"ף, דאף דגבי ביצים חיישינן לטמאה, ומכל מקום אמרינן לעיל (סג): דקונים מן הנכרי, היינו דווקא באופן שאומר לנו שהם מעוף טהור, אבל בסתם חיישינן. הכי נמי חלב סתם הבא לפנינו, חיישינן שמא מן הטמאה הוא, דווקא שמא ינק מן הטמאה לא חיישינן.

(יד) גמ', אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן וכו' ואין מעמידין בקבת שחיטת עובר כוכבים וכו' כמאן כרבי אליעזר וכו'. כתב המלא הרועים, דמאה דלעיל (יג). אוקי רבי חייא בר אבא למתניתין דהתם דלא כרבי אליעזר, ומכל מקום הכא פסק כותיה, על כרחין בעינן למימר דלית ליה כללא דהלכה כסתם מתניתין.

(טו) גמ', והלכתא אין מעמידין בעור קבת נבלה. הקשה המהרש"א, כמו שהקשו תוס' לעיל (עמוד א) ד"ה המעמיד, דמאי איריא דנקט עור קבת נבלה, הא גם בעור קבת כשרה אין מעמידין משום איסור בשר בחלב. והכא לא שייך לתרוצי כמו שתירצו תוס' לעיל, משום ספיקא, דהכא איירי בודאי עור הקבה. וכתב, דיש ליישב בדוחק, דלא נקט נבלה אלא משום סיפא, דאמרינן אבל מעמידין בקבת נבלה, אף דלאו דווקא הוא.

(טז) גמ', והלכתא וכו' אבל מעמידין וכו' ובקבת כשרה שינקה מן הטרפה. האי הלכתא סתרה להא דאיתא במתניתין דכשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה, ועל כן כתב הר"ן (מג. מדפי הרי"ף), דאינה מעיקר גמ' אלא תוספת ראשונים פוסקי הלכות, ואינו מכוון. וכן כתב בחידושי הרמב"ן, אחרי שהאריך ליישב שיטת הרי"ף (הובא באות יב), שמצא בנוסחאות בדוקות שאינו עיקר גמ', אלא לשון מר רב יהודאי גאון, ומסיק דנראין יותר דברי רש"י ד"ה הרי זו אסורה. וכן כתבו המהרש"ל והמהר"ם, דלרש"י לא גרסינן לה בגמ'. אבל תוס' ד"ה הכי גרסינן, גרסי לה ומיישבים באופן אחר.

(יז) מתני', חומר בחלב וכו'. כתב בחידושי הר"ן (לקמן קכ.), דאיכא לאוכוחי ממתניתין דדם שבשלו חייב, דאי נימא שאינו עובר עליו, לימא מתניתין חומר בחלב שחייב אפילו בשלו, מה שאין כן דם דפטור עליה אם בשלו. וכתב בחידושי הגרע"א, דיקשה לזעירי דאית ליה במנחות (כא). דדם שבשלו אינו עובר.

(יח) מתני', חומר בחלב מבדם. כתב המהר"ם ש"ף, דאין להקשות דליתני חומר בחלב מבדם, דחלב אסור עם חלב כדילפינן לעיל (קיג): מגדי, ודם מותר בחלב כדאמרינן שם. דאינו משום דחלב חמור, אלא דדם אינו גדי, וכדאיתא בסוגיא שם, דדם לא בעי קרא. ועוד דמתניתין חשיב דוקא חומר דשייך באיסור לחודיה בלי התערובת.

(יט) מתני', וחומר בדם מבחלב. הקשה בחידושי חתם סופר, נימא דדם חמור שעובר עליו בין חי בין מבושל (עיין אות יז), מה שאין כן האוכל חלב חי דפטור, כדאיתא בפסחים (כד:). ותירץ, דלא קשיא, דגם דם אם אכלו שלא כדרך אכילתו פטור, אלא דדם חי הוי דרך אכילתו מה שאין כן חלב.

דף ק"ז ע"א

(א) מתני', מה שאין כן בדם. דלא מועלים בדם קדשים וכדילפינן בגמ', וכתבו התוס' במנחות (עד:): ד"ה לאו דזרות, דכי ממעטינן דם ממעילה היינו דווקא מקרבן מעילה, אבל לא ממלקות.

(ב) גמ', מנא הני מילי אמר עולא וכו'. כתב המהר"ם ש"ף, דקושיית הגמ' מנא ידעינן דאף בקדשים קלים יש מעילה בחלב, ולקמן קושיית הגמ', מנא הני מילי דאף בקדשי קדשים אין מעילה בדם.

(ג) רש"י ד"ה מנא הני מילי בתוה"ד, דאין בהם מעילה דהא ממון בעלים הן. כתב האפיקי ים (חלק ב סוף סימן יב בקונטרס אחרון),

דלכאורה אינו עיקר הטעם שאין בהם מעילה, שהרי גם הסוברים דקדשים קלים ממון גבוה בבא קמא (יב:), מודו דאין בהם מעילה.

ואמנם תוס' (הכא) ד"ה אין כתבו, דהטעם משום דלא חשיב קדשי ה', וברשב"ם בבא בתרא (קכג:): ד"ה מוקדשין הביא, דדרשינן מקדשי ה',

קדשים המיוחדים לשם, יצאו קדשים קלים שאינם מיוחדים לשם.

(ד) תוס' ד"ה אמר רבי ינאי וכו', בתוה"ד, ועוד יש לומר דרבי ינאי דהכא אסמכתא בעלמא הוא דהא במעילה בפרק קדשי מזבח וכו'.

הקשה המהרש"א, הא סוגיא דמעילה (טו.) לא קאי הכי, אלא במסקנא קאמר התם דרבי ינאי אית ליה מעילה דאורייתא בקדשי מזבח, ואיך

תירצו תוס' לפי ההוה אמינא דהתם. ותירץ בראש יוסף, דכוונת תוס' להוכיח דהדרשה מ"כאשר יורם" אסמכתא בעלמא היא, דהא בעינן

לה כדאמרינן בזבחים (מט:), והיינו דכיוון דלסלקא דעתא במעילה דרבי ינאי סבירא ליה דאין מעילה אלא בקדשי בדק הבית, על כרחין

דררשה זו אסמכתא היא, אף אנו נאמר למסקנא, דהוויא אסמכתא ויליף למעילה בחלב ממקום אחר. ועיין באות ו מה שכתב הראש יוסף

לבאר לפי זה סוף דברי התוס'. אבל המהר"ם ש"ף (הובא באות הבאה) הבין כמו המהרש"א דכוונת תוס', דלרבי ינאי המעילה הכא אינה

אלא מדרבנן.

(ה) בא"ד, ומוקי לה מדרבנן. כתב המהר"ם ש"ף, דאף על גב דגם בדם יש מעילה מדרבנן, וכדכתבו תוס' להלן ד"ה הוא לפני. מכל מקום יש

חומר בחלב מבדם, דבדם אין מעילה אלא לאחר שיצא מבית המקדש, מה שאין כן חלב.

(ו) בא"ד, והא דתנן בפרק אמרו לו יש אוכל וכו'. פירש הראש יוסף, דכוונת תוס' להקשות לסלקא דעתא במסכת מעילה (טו.), דרבי ינאי

לית ליה מעילה בקדשי מזבח, אמאי לא מקשינן עליה ממשנה מפורשת במסכת כריתות (יג): דיש אוכל אכילה אחת וכו'. ותירצו

התוס' דאיהו מוקי לה בעולה, דבקדשי מזבח שאין לכהנים כלום מודה רבי ינאי גם להוה אמינא דהתם, דיש מעילה. וממשיכים תוס'

לבאר, דאף דהעור לכהנים אין לחוש, כיון דכל הבשר למזבח.

(ז) רש"י כל חלב שור וכשב ועז, בתוה"ד, אלא הנהוג בכולן. רש"י

בכריתות (ד.) ד"ה ששוה בשלשתן, כתב באופן אחר, דנקרא חלב רק אם בשלשתן נקרא כן, ואליה לא אקרי חלב בעז ושור.

ח) רש"י ד"ה לכם, בסוה"ד, אלמא לאו קדשי גבוה הוא. הקשה הצ"ח **בברכות (לא. אתוס' ד"ה המקיז דם)**, אמאי לא פירש רש"י בפשיטות ד"שלכם יהא" אלמא מותר בהנאה. ותיירץ, דודאי האי לכם אלכפר דלפני כן קאי, דהיינו דלענין כפרה יהא שלכם, וילפינן דלא איקרי קדשי השם לענין מעילה, אבל איסור הנאה שיש בכל קדשים נשאר. אבל הפני יהושע **בפסחים (כב. אתוד"ה מועלין בהן)** כתב, דמאן דיליף דאין מועלין בדם מדכתיב "לכם", הווי היתר הנאה גמור.

ט) [רש"י ד"ה הוא, משמע וכו' ובין לאחר כפרה שנתן מתנותיה ונשאר השיריים. אין להקשות דשפיכת שיריים כאכילת מזבח, כדאיתא בזבחים (יג.)], ואמאי חשיב נעשית מצוותו קודם שפיכתן. דכוונת רש"י על השיריים שנשאר לאחר שכבר יצא ידי דין שפיכתן. **י) תוס' ד"ה הוא לפני כפרה, בתוה"ד**, דהתם מחיים. ובטעמא דמילתא כתב **הרמב"ם (פ"ב מהלכות מעילה ה"א)**, דהמקיז דם לבהמת קדשים הרי הוא אסור בהניה ומועלין בו, הואיל ואינה יכולה לחיות בלא דם הרי הוא כגופה.

יא) גמ', אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו. ופירש רש"י ד"ה מה לאחר כפרה, דכיון שנעשה בו צורך גבוה לאו קדשי ה' קרינא ביה. וכתב **בקובץ שיעורים (ח"ב סימן כא)**, דלדבריו דינא דנעשית מצוותו שייך דווקא לגבי קדשים, ולא בשאר איסורי הנאה, והיינו משום דאיסור קדשים מתחדש עליו כל זמן שהוא מיוחד לגבוה, וכיון שבטל ממנו צורך גבוה ממילא פקע איסורו. אמנם **תוס' בתמורה (לג.) ד"ה הנשרפין כתבו**, דהנשרפין אפרן מותר משום דנעשית מצוותו, הרי דסבירא להו שהוא דין כללי בכל איסורי הנאה.

יב) תוס' ד"ה אין לך דבר וכו', בתוה"ד, ויש לומר דאשכחן טובא. כתב **המהר"ם שיף**, דאין לומר דהווי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובים דכתוב בהו שלא נעשית מצוותו ואין מועלין בו, ואם כן לא ילפינן מיניהו. משום דלא כתיב בהו קרא לומר דאין מועלים בהם קודם שנעשית מצוותו.

יג) בא"ד, דהא דשן אין מועלין בו עד שעת תרומה. אבל **התוס' ביומא (נט:)** ד"ה אין כתבו, דאין להביא ראיה מדשן, דאדרבה **במעילה (ט.)** משמע דהנהנה מאפר תפוח קודם תרומת הדשן, לכולי עלמא מועלין בו.

יד) [גמ', ועגלה ערופה. לפי מה שכתבנו באות יא, דלרש"י אין מועלין בדבר שנעשית מצותו הוא דין בקדשים, לכאורה צריך עיון, היאך הביאו ראיה מעגלה ערופה, הרי אינה קדשים. ולכאורה יש ליישב לפי מה שכתב בתוס' הרשב"א בפסחים (כו.) דיש מעילה בעגלה ערופה, דילפינן מדכתיב בה כפרה כקדשים, אתי שפיר, אמנם התוס' ישנים ביומא (ס.) סבירא להו דאין מעילה בעגלה ערופה].

דף ק"ז ע"ב

טו) גמ', ודם גופיה מתיר הוא. כתב בגבורת ארי (יומא נט:), דלכאורה יש לומר להאי טעמא דווקא בדם הנפש שראוי לכפרה, אבל לא בדם התמצית, ומסיק דעל כרחנו צריך לומר שם דם חד הוא, וכשם שדם הנפש אימעיט דם התמצית בכלל.

פרק העור והרוטב

טז) רש"י ד"ה רוטב, גליירא שאינה אוכל לקבל טומאה וכו'. דהיינו דלבריו בעינן שעור כביצה נמי לקבל טומאת אוכלין, ועיין תוס' לעיל (כד:) ד"ה התורה העידה שהביאו שכן דעת רבינו תם. אמנם לדעת הראשונים שחולקים, וסבירא להו דאוכל מקבל טומאה בכל שהוא, צריכים לבאר דענין צירוף דמתניתין, היינו לטמא אחרים.

יז) מתני', והקיפה. לקמן (קכ.) בגמ' מפרשין דהיינו תבלין. והקשו תוס' לעיל (ו.) ד"ה אינו חושש, דמבואר במתניתין דלית בהו טומאת אוכלין, אלא על ידי צירוף, ואם כן למתניתין דנדה (ג.) דכל שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין, על כרחין בעינן למימר דתבלין אינם חייבים במעשר, וקשה אסוגיא דעיל (ו.) דמשמע דיש לחוש בתבלין משום מעשר. ותיירצו, דאין הכי נמי דפטור ממעשר, והתם החשש בתבלין לגבי שביעית.

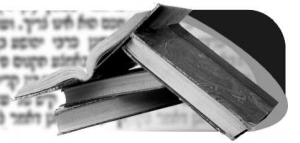
יח) תוס' ד"ה האלל, איכא דמפרש בגמ' אף מרטקא. כתב המהרש"א, דאין צריך למחוק את התיבה אַף, שהרי לקושטא דמלתא כן הוא, דרבי יוחנן דסבירא ליה לקמן (קכא.) דהווי מרטקא, מודה, דבכלל אלל הווי גם בשר שפלטתו סכין, וכדאיתא התם.

יט) בסוה"ד, ה"א שאר גידים מטמו אפילו טומאת נבילות בצירוף. הקשה **בחידושי הגרע"א**, אמאי נקטו תוס' דווקא בצירוף, ולא כתבו בפשיטות דהווי אמינא ששאר גידים מטמאים בין טומאת אוכלין בין טומאת נבילות אפילו בלא צירוף, ונשאר בצריך עיון.

כ) מתני', והעצמות. פירש רש"י ד"ה והעצמות, דהווי מדין שומר. אבל **הרמב"ם (בפ"ג מהלכות טומאת אוכלין ה"ג)** כתב, דהעצמות המחוברים לברש צריכים מחשבה. וביאר **הכסף משנה**, דהרמב"ם לא פירש כרש"י, וסבירא ליה דהטומאה משום דחשיב אוכל, ולא מדין שומר.

כא) מתני', מצטרפין לטמא טומאת אוכלין. הרמב"ם (בפ"ד מטומאת אוכלין ה"ד) הוסיף, דמצטרפין לכחצי פרס, דהיינו שאם אכל מהן עם נבילת עוף וכדומה שיעור של חצי פרס מטמא לפסול את הגויה. ועיין **בחזון איש (טהרות סימן א ס"ק ז)**, שהעיר דלא נתפרש מקורו, דהא יש לומר דלא מיחשיב כאוכל מדין שומר, אלא לענין טומאת אוכלין, אבל מאן יימר דחשיב מעשה אכילה כשאוכל עור וכדומה.

הדרק היוזמי

(ד) תוס' ד"ה שומר דכתב רחמנא וכו', בתוה"ד, דאימא קרא אתא להוציא. כתב החזון איש (עוקצין סימן א אות א), דיש לומר דלגבי צירוף דשומר, כיון דחשיב כמו האוכל, אין לחלק בין להכניס ולהוציא, ואי שומר מצטרף לשיעור, היינו משום דהוי כאוכל, וממילא גם מכניס טומאה. נואולי יש לומר דתוס' סברי דשומר לא חשיב כגוף האוכל, ועיין מה שכתבנו דף קיז: אות כד].

(ה) גמ', השתא עיולי מעיילא אפוקי מבעיא. כתב בחידושי הר"ן, דהסברא היא, דאי אמרינן עיולי מעיילא, היינו שהכלי נטמא אגב היד, דהיינו שהכלי נגרר אחר היד, וכשנטמא היד נטמא הכלי. אפוקי מבעיא, היינו דכל שכן שאם נטמא הכלי, יוציא הוא את טומאתו דרך היד, משום דנימא שהיד נגרר אחרי טומאת הכלי. נולכאורה יש לומר כן לפי הראשונים שהובאו באות א, שפירשו דהיד מקבל טומאה, והכלי נגרר אחריו, וכמו שכתבנו שם בדעת רבינו גרשום, דלפי זה כל שכן שהיד יגרר אחרי הכלי, ואם נטמא הכלי נטמא היד. אמנם לפי מה שפירשנו בדעת רש"י (באות א) דאין היד עצמה נטמאת, אם כן כל הנידון אם מכניס טומאה או מוציא, וצריך ביאור אמאי נימא דקל יותר להוציא טומאה מלהכניסה (ש.א.ג.).

(ו) גמ', יד יתירא כתיב תנור וכירים וכו'. הקשה בחידושי הרמב"ן, מי עדיף יד מגב כלי חרס, הרי כלי חרס אינו מיטמא מגבו, ואם כן איך היד מטמא. ותוס' לעיל (כד): ד"ה וגבו טהור פירשו, דיד דתנור איירי להוציא ולא להכניס, דהיינו כלי חרס שנטמא (דרך תוכו) מטמא גם מגבו, והיד שלו מוציא טומאה, וכן דעת רש"י בנדה (כו). ד"ה חבור, ותוס' (שם) ד"ה מן התנור. אבל הרמב"ן גופיה תירץ באופן אחר, דאיירי ביד חלולה שיש לה תוך. אי נמי, כגון שעשה לתנור יד של עץ ומחוברת בו באוירו. ובחידושי הרשב"א, הקשה על תירוץ הרמב"ן השני, כיון שאין יד העץ חלול היאך הוא בעצמו מקבל טומאה. ועיין גם מה שכתב בתוס' הרא"ש להקשות על הרמב"ן.

(ז) גמ', מה הנך שכן מטמאין שלא בנגיעה. כתב הרש"ש, דלהאי גירסא כוונת הגמ' דכלי חרס מטמא מאוירו, ונבילה מטמאה אדם במשא אף שלא נגע בה, מה שאין כן אוכלין אין מטמאין אלא בנגיעה. אבל רש"י ד"ה מה להנך, גרס, שכן מיטמאין, והקשה הרש"ש, הרי גם אוכלים מיטמאין שלא בנגיעה, כגון שהם באויר כלי חרס. נואולי אפשר לפרש דכל טומאת כלי חרס היא רק על ידי אויר, וכן נבלה נטמאת על ידי עצם המיתה, אבל אוכלין מטמאין גם על ידי מגע, ואף דאין כאן פירכא מכח סברא, מכל מקום הא כתב רש"י (הנ"ל), דבמה הצד פרכינן כל דהו. (ש.א.ג.).

(ח) רש"י ד"ה שלא תאמר דיו, בתוה"ד, כגון תחב קיסם בכזית בשר נבלה להיות לה יד. הקשה הרש"ש, דלכאורה מהא דאיתא במתניתין דאהלות (פ"ג מ"ד) שאין חבורי אדם חבור, בגוונא שלא היה הבשר מחובר לעצם מעיקרו, אלא אדם תחבו שם לא חשיב יד. וכתב לעיין

(כב) רש"י ד"ה אבל לא טומאת נבלות, בתוה"ד, דתניא בנבלתה ולא בעצמות ולא בגידים. הקשה הרש"ש, כיון דסתם מתניתין לעיל (צו): סברה ד"יש בגידין בנותן טעם", אם כן, איך ממעטין גידים מ"נבלתה", הא בפסחים (כב). אמרינן דלמאן דאמר "יש בגידים בנותן טעם" כשהותרה נבלה אף הגידים הותרו, דהיינו דהגידין בכלל. ותירץ, דאפשר דהכא ממעטינן להו ממעוטא ד"הי" דבנבלתה, עיין שם.

(כג) תוס' ד"ה ולא, בתוה"ד, ואמאי לא נטמאו בנגיעת הטומאה לקליפה משום שומר. במהר"ם חלאוה בפסחים (דף לג): תירץ, דלא חשיב הקליפה שומר, כיון שעומד לדורכן.

(כד) בסוה"ד, ויש לומר דאין שם משקין עליהם וכו'. רש"י בפסחים (לג): ד"ה קסבר משקין כתב נמי כתוס', דלא חשיבי משקה, אלא דכתב טעמא אחרינא, ולא מכח קושית התוס' הכא. וכתב בשיעורי מקדש דוד (הכא סימן א אות א), דרש"י סבירא ליה דלא שייך לומר שיהיו האוכלין שומר למשקין, דהרי יסוד דין שומר משום שנעשה כמו האוכל ששומר, והכא לא שייך לומר שהענבים יחשבו כשומר למשקין ויהיו נעשים משקין, ועיין שם שהאר"ך.

דף קיח ע"א

(א) גמ', תנן התם כל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא וכו'. פירש רש"י בד"ה טמא, דאם נגע שרץ ביד נטמא האוכל. ומטמא, פירש רש"י בד"ה מטמא, דאם יד של אוכל טמא נגע באוכל טהור, מטמא אותו, וכן פירש הר"ש בעוקצין (פ"א מ"א). אבל רבינו גרשום פירש באופן אחר, דטמא, היינו שאם האוכל נטמא היד נמי טמא, ומטמא היינו שאם נטמא היד מטמא את האוכל. וכן כתב הרמב"ם ביד החזקה (פ"ה מטומאת אוכלין ה"ב) ובפירוש המשניות בעוקצין (שם). והקהלות יעקב טהרות (סימן ע) האריך לבאר דפליגי אם היד עצמו נטמא, או שהוא רק מעביר את הטומאה.

(ב) רש"י ד"ה וכל שהוא שומר וכו', כגון עור שכנגדו כזית בשר. כתב המהרש"א, דרש"י כתב שכנגדו "כזית" בשר, משום דאיירינן לעניין טומאת נבלה, ובעי כזית בשר, משום דאין העור מצטרף לטמא בטומאה חמורה, אבל לגבי טומאת אוכלין סגי בכביצה עם העור, דמצטרף. [אמנם צריך עיון, דרש"י אתי לפרש דברי המשנה דשומר מצטרף, ואם כן איך אפשר להעמיד בטומאת נבלה]. ואמנם הרש"ש כתב שפירושו דחוק, ולעולם רש"י איירי בטומאת אוכלין, והא דבעי כזית, היינו לשיטת רבי יהודה לקמן (ק"ט). דאין שומר לפחות מכזית, ורש"י בעי לאוקמיה לדינא דמתניתין אליבא דכולי עלמא.

(ג) רש"י ד"ה לא יד ולא שומר, כגון שער. הקשה המהרש"ל, אמאי רש"י פירש באופנים אלו, הא במתניתין דעוקצין (פרק א), מייתי גווני יד ולא שומר, ודבר שהוא לא שומר ולא יד, ולא הוזכר כלל מה שצייר רש"י, ונשאר בתימה.

הדרך היוזמי

מסכת הולין דף קיח

כד תשרי התשע"ב

במה שכתב באהלות (שם).

טו גמ', אלא שומר דנבלה וכו' אי להכניס ולהוציא וכו'. כתב המהרש"א, דלצדדין קאמר, תנהו ענין לשומר דעלמא להכניס, או תנהו להוציא בנבלה גופה, אבל לא שייך לומר בנבלה תנהו לענין הכנסה, שהרי טמאה היא מצד עצמה.

דף קיח ע"ב

יז גמ', יד להכשר. כתב בביאור הגר"א (אורח חיים סימן קנח סעיף ד), דמהכא יש להוכיח דסגי שיהיה הכשר בכל שהוא על האוכל, ולא בעינן בכל האוכל, שהרי בסוגיין מבואר דאפילו אי ליכא הכשר אלא ליד, סגי, ורב לא פליגי אלא מטעם יד. נומהכא תימה על מה שכתב בערוך לנר (על מסכת כריתות דף טו) דמלשון הרמב"ם (ריש טומאת אוכלין), שכתב דכדי לקבל טומאה בעי שיבלל האוכל תחילה באחד משבעה משקין, משמע דבעי שינתן מים על כל הפריין.

יא גמ', אמר רב יש יד לטומאה ואין יד להכשר. כתבו התוס' לעיל (לו:): ד"ה ועדיין, דדוקא לענין יד הוא דפליגי, אבל בשומר כולי עלמא מודו דיש הכשר לשומר. ובחידושי הרמב"ן והרשב"א הוכיחו זאת, מהא דכתיב "כי יותן מים על זרע", ואיירי כדרך שבני אדם זורעים, היינו אפילו חטה בקליפתה, וכדאמרין לעיל (קיו:).

יב גמ', איבעית אימא סברא מר סבר הכשר תחילת טומאה הוא וכו'. כתב החזון יחזקאל (בסוף סדר טהרות בענין ידות), דרב ורבי יוחנן פליגי בהאי סברא, דרב סבר, כיון דדין יד אינו אלא שמכניס טומאה, אבל אינו נעשה חלק מהאוכל (עיינן מה שכתבנו בעמוד א אות א), לגבי עצם הטומאה סגי בהא, אבל הכשר לאו ענין טומאה הוא, אלא שהוא גמר מלאכתן של הפירות, וכדאמרין לעיל (בעמוד א') ולא סגי בהא. אבל רבי יוחנן סבר, שהכשר הוא "תחילת טומאה", כלומר שהוא דין בעצם הטומאה כיוון דטומאה בעי הכשר, ולכך שייך נמי דין ידות לענין הכשר כמו לענין טומאה.

יג רש"י ד"ה ואין יד להכשר, בסוה"ד, שאם הוכשרה היד לא הוכשרו הזרעים. וכן איתא ברמב"ם (פ"ה מטומאת אוכלין ה"ג), דאיירי שהיד הוכשר. וכתב התפארת יעקב, דיש להסתפק מה הדין בגוונא שהכשיר את האוכל, האם הוכשר היד לקבל טומאה או לא. והאם רש"י כתב דווקא בהאי גוונא דההכשר היה על היד, אבל בהכשר הזרעים לכולי עלמא נימא דהוכשר היד, עיין שם שמאריך לדון בצדדים וספיקות, ומסיים, דלא נתבאר לו בביאור גמור.

יד גמ', תניא כוותיה דרבי יוחנן כשם שיש יד וכו'. הקשה הפורת יוסף, דלכאורה הוי מצי לאקשוויי מהכא על רב דאמר אין יד להכשר. ותיריך, דיש לומר דרב תנא הוא, ופליגי אברייתא. עוד תירץ, דלקמן (קכא.) לפי רבא איכא תנא דסבירא ליה דאין יד להכשר, ורב מצי למימר דסבירא ליה כהאי תנא.

טו תוס' ד"ה וכשם, בתוה"ד, ויש לומר דפשיטא ליה שאין מקבלים טומאה וכו'. הקשה הרש"ש, דעדיין הקושיא במקומה עומדת, דדלמא משום דאין הכשר במחובר לא הוכשרו, ועל כן אינן טמאים. ותיריך בדוחק, דהכי קאמר, דהא מיהת מוכח דלא מקבלי טומאה במחובר, מאיזה טעם שיהיה, או משום דאין הכשר במחובר, דאם לא כן טמאת הכל, וכשם שאין הכשר במחובר כך אין טומאה במחובר, או משום דאין הכל טמא משום דאין טומאה במחובר, ועל כן שייך למימר "כשם שאין טומאה במחובר וכו'". ועיין בדבריו עוד.

טז גמ', וא"ת מההוא טעמא דפשוט לו בהכשר שאם אתה אומר כן הכשרת הכל במחובר, וי"ל וכו'. אמנם רש"י בפירוש על התורה (ויקרא יא לח) כתב, דהכשר הוא דוקא לאחר שנתלש, דאם לא כן אין לך זרע שלא הוכשר. וכן כתב הרמב"ם (פי"ב מטומאת אוכלין ה"א) וצריך עיון.

יז גמ', אמר רב אין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול. כתב בחידושי הרמב"ן (להלן קיט.), דטעמיה דרב משום דאין יד אלא לשיעור טומאה, והיינו כזית, ואין שומר אלא לשיעור זרעים גדולים, דהיינו פול, וכדילפינן מ"על כל זרע זרוע", וסבירא ליה דיש להעמיד בבריה גדולה. אבל רבי יוחנן לית ליה הני טעמי, ועל כן לית ליה שיעורים. ודלא כרש"י ד"ה ורבי יוחנן, ועיין מה שכתבנו להלן אות כא. ובחידושי הרשב"א כתב דאין טעמו של הרמב"ן מחוור בעיניו, דאם כן אמאי נקט רב לגבי טומאה שיעורא מציעא דכזית, הרי יש טומאה בכעדשה, ויש טומאה בכביצה, וכן אמאי נקט שומר לבריה גדולה כפול, אדרבה הוה לן למנקט כאן וכאן שיעורא זוטא.

יח תוס' ד"ה אין יד לפחות מכזית, בתוה"ד, ונראה לפרש שזה חצי זית מחובר וכו'. כתב בחידושי הר"ן, דמהכא משמע, שאלו שחזתכין בסכין את החלה לפני המוציא, צריך שלא יהיה החתך גדול, באופן שיהא כל הכר מיטלטל על ידי החתיכה, דאם יפסק חשיב כאילו חתך ופרוס, ואנן שלימה בעינן.

יט בא"ד, אבל אינו מחובר כל כך ואם היה מגביה אותו היה ניתק אותו בכיצה. ובתוספות הרא"ש כתב ביתר ביאור, דאיירי בגוונא דאם היה אוחז בגדול הקטן עולה עמו, וכהאי גוונא הוי חיבור, ולכך חשיב שיש כאן כביצה אוכלים. אלא דכיון דאינו מחובר כל כך, כיון שאם היה אוחז בקטן אין הגדול עולה עמו, לא חשיב יד לגדול, אלא דווקא לפחות מכזית.

כ רש"י ד"ה ורבי יוחנן אמר כו' ויש שומר לפחות מכפול, אבל יד לפחות מכפול לא מדלא ערביניהו וכו'. אבל בחידושי הרמב"ן (להלן קיט.) כתב, דלרבי יוחנן יש יד ויש שומר לפחות מכפול. וביאר בחידושי הר"ן, דהא דלא ערביניהו רבי יוחנן בחדא, דיש יד ושומר לפחות מכפול, היינו אגב לישנא דרב, דנקט אין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול.

דבכפול לית לה יד, אבל הרמב"ן מסיים, דלישנא דגמ' לא משמע הכי. (ו) בא"ד, ורבי יוחנן הכי גמיר לה דאחרים לאו דוקא. כתב המהר"ם, דלא סגי לרש"י לטעמא דקולית משמע שומר, והוצרך להוסיף דהכי קיבל מרבו. משום דגם לומר דמאי דאמרי אחרים כפול לאו דוקא, הוי דוחק, והוקשה לרש"י דאי אולמיה דרבי יוחנן לדחוק בלשון אחרים ולומר דשיעור דנקטו לאו דוקא, אפשר לידחוק ולומר דקולית לא איירי דוקא בשומר, לכך כתב רש"י, דרבי יוחנן גמיר דשיעור של אחרים לאו דוקא.

(ז) גמ', בריה שאני. כתב הלב אריה, דמהכא מוכח דאוכל שהוא בריה אינו מקבל טומאה בבציר מהשעור, דרק לענין דחשיב שומר אמרינן דבריה שאני, אבל בעי צירוף לשיעור. ותמה על המגיה במשנה למלך (פ"ד מטומאת אוכלין), שהביא ראיה לכך מהתוספתא (פרה פ"ח ה"ד), הא גמ' מפורשת היא הכא. עוד כתב הלב אריה, דמה שכתב המגיה (שם) להוכיח מכאן, דאין חשיבות של בריה לענין ברכה, לא דמי, דלענין ברכות מטעם חשיבות נגעו בה, דכיון דהוי בריה הוי דבר חשוב, אבל הא דלא מקבל טומאה אף דהוי בריה, משום דבעינן שיעור אוכל, שאינו תלוי בחשיבות.

דף קיט ע"ב

(ח) גמ', חיצונה בין כך ובין כך טהורה. והיינו משום דהוי שומר על גבי שומר. כתב התפארת ישראל (עוקצין פ"ב אות מא), דאפשר דעל כל פנים יש לקליפה זו דין יד, לענין להכניס ולהוציא. וכן נראה דנקט הרש"ש בעוקצין (פ"ב משנה ב) בפשיטות. נאמנם לכאורה צריך עיון דמתניתין נקטה לשון טהורה, ולא רק דאינה מצטרפת, ומשמע דאפילו לענין להכניס ולהוציא טומאה לא מהני, והטעם כיון שאינה שומר לפרי, דהרי איכא שומר אחר, ממילא הוי כקליפה בעלמא שאינה קשורה לאוכל (ש.א.ג.).

(ט) גמ', שומר אוכל שחלקו קא מבעיא ליה וכו'. כתב הרש"ש, דרש"י ותוס' נחלקו בביאור ספק הגמ', דרש"י ד"ה שומר אוכל שחלקו, כתב, דהנדון הוא אי הני שומרינן מצטרפי. אבל בתוס' ד"ה אוכל שחלקו, מבואר דסברי דהספק אי מצטרף חד שומר לאוכל השני. נואין להקשות מהא דאמרינן לעיל (ק"ח): דיש שומר לפחות מכפול, ואיירי שמחובר לאוכל שיש בו פחות מכביצה, אבל אינו שומר לו, הרי דשומר מצטרף לאוכל אחר, אפילו אינו שומר עליו. דהתם איירי באוכל אחד שלא חלקו, כגון בשר, אלא שהשומר שהוא העור מכסה כפול ממנו, שבהאי גוונא פשיטא דשומר על חלק מהאוכל מצטרף עם כל האוכל, עוד יש לומר דאיירי בגוונא שהשומר גדול, והוא עצמו משלים לכביצה (ש.א.ג.).

(י) רש"י ד"ה חטין בקליפתן, בתוה"ד, והכא נמי הוה מצי לתרוצי בריה שאני וכו'. אבל התוס' הרא"ש כתב, דהכא לא שייך לשנויי דבריה

(כא) גמ', מיתביבי ב' עצמות וכו'. הקשה הר"ש באהלות (פ"ד מ"ג), דטפי הוי ליה לאקשווי ממתניתין דהתם, דתנן, ב' עצמות ועליהם כשני חצאי זיתין, הכניס מקצתם מבפנים והבית מאהיל עליהם טמא, הרי דיש יד לפחות מכזית, ונשאר בתימה.

דף קיט ע"א

(א) רש"י ד"ה ואי בשומר, בתוה"ד, על כרחך שומר הוא שכל זמן שהקולית סתומה אוכל שבתוכה נשמר. הקשה בחידושי הגרע"א, דלקמן (קכה). תנן, דקולית סתומה של נבלה אינה מטמאה, ואף על פי שנגע בשומר, כיון דלא אתי לכלל מגע במוח עצמו, ומאי שנא הכא דמטמא משום שומר, אף דלא נגע במוח. ותירץ, דשאני הכא דמיקרי אתי לכלל מגע, דאילו מאהיל על העצם שכנגד המוח טמא, משום דטומאה בוקעת ועולה, והוי כמגע. והרש"ש (להלן קכה). תירץ, דדוקא בקולית נבילה, כדי שהשומר יטמא במגע, צריך שתהא הטומאה בעצמה ראויה לטמא במגע, אבל הכא כדי שיהא השומר מטמא באהל, די לנו שתהא הטומאה עצמה ראויה לטמא באהל, והרי ראויה היא אם האהיל כנגדה.

(ב) גמ', תא שמע רבי יהודה אומר קולית וכו' ורב האי במאי מוקים לה. הקשה המהרש"א, אמאי לא מקשינן נמי אדרבי יוחנן. דהכא ליכא לשינויי כדכתבו תוס' ד"ה ורבי יוחנן, דהרי לא אתיא שפיר אליביה טפי להעמיד בין ביד בין בשומר כאחרים. ותירץ, דאליבא דרבי יוחנן לא דייק מידי, כיון דהכי שמע מרביה דאין זה שיעור, וכפול דאחרים לאו דוקא ובשומר, וסבירא ליה כוותייהו.

(ג) תוס' ד"ה ורבי יוחנן אמר כולה בשומר, בסוה"ד, כי היכי דליקום כרבי יהודה דהלכתא כוותיה לגבי רבי מאיר. הקשה הפורת יוסף, דהאי כללא איתא במסכת עירובין (מז). והתם מבואר דרב לית ליה הני כללי, ואם כן איך ביארו תוס' שיטת רב להאי כללא, ונשאר בקושיא.

(ד) תוס' ד"ה רבי יוחנן אמר אין זה שיעור, בתוה"ד, ומהך מילתא לא הוה שמעינן דסבירא ליה כאחרים וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, הא בלאו הכי הוצרך מלתא דרבי יוחנן לענין דיש יד לפחות מכזית, ועל כרחך דקושייתם דמכל מקום אייתר מה שאמר דיש שומר פחות מכפול, ואם כן מה הועילו בתירוצם, הא ליכא למטעי דסבר כתנא קמא, דהא לדידיה כיון דאין שומר לפחות מכזית כל שכן דליכא יד, אלא מוכח דסבר כאחרים, וכיון דאמר דאין לו שיעור, ידעינן דאחרים סברי דיש שומר לפחות מכפול, ונשאר בצריך עיון.

(ה) רש"י ד"ה אמרי אינהו נמי שיעור, בתוה"ד, וכל שכן דאי הוה מוקי לה רבי יוחנן ביד הוה ניחא ליה וכו'. כתב בחידושי הרמב"ן, דאיכא דמפרש דרבי יוחנן בכפול נמי לית ליה יד, אלא בפחות מכזית עד כפול ולא פול בכלל, ולכך לא מוקמינן בגמ' דאחרים ביד איירי,

טעמא משום דכל אכשורי אוכלא דינו כאוכל, ולכאורה סתר לסוגיין, דגם אי לא חשיב אוכל מצטרף משום יתובי דעתא. וכתב לבאר, דסברת הגמ' ביומא דווקא לעניין יום הכפורים, והטעם משום שבים כיפור תלוי ביתובי דעתא, נמצא דאין כאן סתירה, אלא דבסוגין מבואר טעמא דהאי מילתא דאכשורי אוכל כאוכלא, ועיין באות הבאה.

ג) גמ', אי קריש מצטרף אי לא קריש לא מצטרף. הרמב"ם (פ"ד מטומאת אוכלין ה"ד) סתם, וכתב דהמרק מצטרף. והקשה הכסף משנה, אמאי לא התנה שיהיה קרוש כדאמרין בגמ'. ובמרומי שדה תירץ, דהרמב"ם סבר דהסוגיות פליגי, והסוגיא דיומא (פ:), אית לה דכל אכשורי אוכלא דינו כאוכל, ודלא כסוגיין (ועיין מה שכתבנו באות הקודמת).

ד) תוס' ד"ה הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין, הוה מצי למימר וכו'. כתב הרש"ש, דתוס' קאי אקושייתא אביי לרבה בפירוש "קיפה", אבל שומנא לא שייך שיטמא טומאת נבילות, דחלב אינו מטמא טומאת נבילות, כמבואר בתוס' בבכורות (י:). ד"ה והחלב. אבל המהר"ם (הובא באות הבאה), הבין דתוס' קאי אשומנא. והחזון איש (עוקצין ה' ו) כתב, דמה שכתבו תוס' בבכורות היינו רק לגבי החלב, אבל שומן מטמא משום נבלה.

ה) בא"ד, דאיכא מילי טובא דמטמא טומאת אוכלין וכו' כדתנן השוחט. כתב המהר"ם, דיש לדחות ראייה זו, דהתם הטעם משום דנבילה במיתה תליא מילתא ולכך אינו מטמא, אבל עדיין אינו אוכל. אבל הכא לענין שומנא מה לי טומאת אוכלין מה לי טומאת נבילות, אי חשיב אוכל, הוה נמי נבילה. [ועיין באות הקודמת]

ו) רש"י ד"ה הקפה, הקרישו על גבי האוד. כתב בחידושי הר"ן, דסבירא ליה לרש"י, דלא סמכינן אההיא דועירי במנחות (כא). דדם מבושל אינו עובר עליו. דהכא דוחק הוא לאוקמיה בשקפה על ידי חמה, דהא קתני הקפה דומיא דהמחה את החלב, והמחה את החלב משמע אפילו על ידי האור. ועוד, דלא שייך לאוקמיה הכא על ידי חמה, דבהקפה על ידי חמה אסרוחי מסרח. [ולפי זה רש"י לשיטתו, ולא קשה מה שהקשו עליו תוס' לעיל (קט)]. ד"ה חלב קורעו, כיון דלא פסיקין כזעירין. עוד כתב הר"ן, דאפילו לזעירי דאינו עובר על דם שבשלו, היינו דאינו לוקה, אבל יש איסור דאורייתא לאוכלו, אמנם הביא רבים דפליגי, וסבירא להו דאין איסור אלא מדברי סופרים.

ז) גמ', כיון דאקפיה אחשובי אחשביה. כתב בחידושי הרמב"ן (בעמוד ב), דסלקא דעתין, דכיון שנשתנה מברייתו, אף בדם אינו חייב עליו, וקא משמע לן, דשינוי זה מחשיב את הדם, וחייב.

ח) תוס' ד"ה לרבות השותה, בתוה"ד ויש לומר דהתם במידי דאכילה וכו'. אבל תוס' בנדה (לב). ד"ה שתיה כתבו, דאשמועינן, דחלב מהותך שמייה חלב, ואי לאו קרא היינו פוטרים משום דלא חשיב חלב, וכמו

שאני כדלעיל, דחשיבות בריה מועלת לידידה להחשיב את השומר דיליה אף אי אין האוכל כפול, אבל לענין לצרופי עם אוכל אחר שאינו שומר לו, לא מהני חשיבות בריה, וכן כתב הרש"ש.

יא) גמ', הכא נמי בשדרה ומשום שומר. ביאר בחידושי הר"ן, דהכוונה היא, דכי אמרינן שהחטים מצטרפים, היינו באתו משבולת אחת ובעודם בשדרא נעשים שומר אחד לשני, ואף על פי שעכשיו הן חלוקים, דהרי איירי בכדרך שבני אדם זורעים, הואיל ומתחלה היו שומרין אלו לאלו מצטרפין.

יב) רש"י ד"ה לא משום שומר, כיון דאיכא כזית עביד שומר מעשה יד להכניס ולהוציא. כתב המהרש"א, דמהא דכתב רש"י להכניס, על כרחין דאיירי בטומאת אוכלין, דבטומאת נבילה לא שייך הכנסה, ולפי זה הקשה, אמאי נקט רש"י דאיכא כזית, הא אית לן לעיל (קיה:): דבין לרב בין לרבי יוחנן יש שומר לפחות מכזית. וצריך לומר, דנקט לה אפילו אליבא דרבי יהודה, לפי מאי דאוקמינן לעיל (קט). בשיטתיה דבעי כזית אפילו בשומר. אבל הרש"ש כתב, דרש"י איירי בנבילה ולכך בעי כזית, ומאי דנקט להכניס ולהוציא, לאו דוקא אלא נקט לישנא דשמוש יד שהוא להכניס ולהוציא.

יג) גמ', מתקיף לה רב אחא בר יעקב אלא מעתה וכו'. הקשו בחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן, דתקשי לרב אחא בר יעקב גופיה, ספר תורה ומזוזה דכתבינן אמקום שער היכי כתבינן, הא בעינן כתיבה תמה. ותירצו, דאפילו במקום שיער לא מינקיב אלא משהו, וכשגוררו הלכו להם גומות של שער, אלא דכלפי מאי דאמר בגמ' דחלחולי מחלחל מקשינן היכי כתבינן תפילין עליה.

יד) גמ', אלא מעתה תפילין היכי כתבינן. כתבו בחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן, דכל שכן דקשה היכי כתבינן ספר תורה ומזוזה, שנכתבין במקום שער, אלא לרבותא קאמר, דלדבריו קשה אפילו על תפילין שנכתבין במקום בשר, כיון דאמרין דשיער חלחולי מחלחל.

דף קכ ע"א

א) רש"י ד"ה מצטרפין לכבותה, בתוה"ד, אבל הכא אוכל ומשקה אין מצטרפין וכו'. כתב החזון איש (יורה דעה סימן ריד על סדר המסכתות), דרוטב צלול אינו מצטרף, משום דדוקא קרוש נעשה אוכל, בכך שנטפל לאוכל, וכמו שכתב רש"י במתניתין לעיל (קיו:): ד"ה רוטב, אבל צלול מילתא אחרייתא הוא. ומה שכתב רש"י הכא דהטעם משום דאוכל ומשקה לא שוו שיעוריהו, כוונתו, דאפילו אי נימא דנחשיב את הרוטב כמשקה על ידי צירוף האוכל, משום דנטפל לאוכל נחשב משקה, כתב רש"י, דמכל מקום משקה ואוכל אינם שווים בשיעוריהם, ולכך אינם מצטרפים.

ב) גמ', התם משום יתובי דעתא. הקשה הרש"ש, דביומא (פ:): אמר ריש לקיש דציר שעל גבי ירק מצטרף, ומקשינן והא משקה הוא, ומשנינן

הדרגת היוזמי

מסכת חולין דף קב - דף קבא

כו תשרי - כז תשרי התשע"ב

דחשיב כאיסור שבא מאליו דאינו בא אלא על ידי מירוח וראיית פני הבית, וכמו שכתבו תוס' בקידושין (לח:): ד"ה והוא הדין לערלה בשתים.

טז בא"ד, וה"ר שמואל היה אומר וכו' כיון שהוא גוף החלב וכו'. כתב המהרש"א, דלאחר דאיכא ריבויא ד"נפש", מרבינן בכולהו אפילו כשאינו שותה גוף החלב והחמץ, כדמרבינן נמי בשרצים לאסור צירן ורוטבן, דאי לא נימא הכי, לא הוה מצינן למיגמר מחלב לאסור הני דתני בבבביתא הטבל והחדש וכו', כיון דהתם אינו שותה גופן, ובחלב איירי רק בשותה גופו כשהמחהו.

יז בא"ד, אלא אכלאים קאמר וכו'. הקשה בחידושי החתם סופר, היאך אפשר לומר דכלאים קילי טפי כיון שלא בא מאליו, אלא על ידי איסור, ולכך לא שייך למילף בהו איסור על המשקין היוצאין מהן, אדרבה מעשה שלו גרם את האיסור, ואם כן חמיר טפי, וכדאמרין לעיל (קטו): שנעבדה בו עבירה הוא סיבה לחומרא, ונשאר בקושיא.

יח בא"ד, שעל ידי מעשה של זריעה נאסרין הכלאים. כתב הרש"ש, דאף דגם המקיים כלאים בכרם שעלו מאליהם בלי שזרע אותם, נאסרים, כדתנן בכלאים (פרק ה' משנה ח). מל מקום אינן נאסרין אלא בידע וקיימם, ולכך חשיב נמי שלא בא מאליו.

יט בא"ד, ואם תאמר ושביעית היכי אתי מכולהו דאית בהו לאו ושביעית עשה. כתב המצפה איתן, דמהכא ראייה למה שכתב בהליכות עולם (שער ד פרק ד), דלא תעשה חמור מעשה, ומה שהעשה דוחה אותה, היינו משום שהלא תעשה נאמר היכא דליכא עשה כנגד, אבל לעולם לא תעשה חמור. אבל אי נימא כרמב"ן על התורה (פרשת יתרו פרק כ פסוק ח) דעשה חמור, מאי קשיא לתוס', הרי שביעית שיש בה עשה חמור, ומדוע לא נוכל ללמוד מהני דאית בהו לאו.

כ גמ', ותרומה גופה מנלן. כתב בחידושי הרמב"ן, דאיירי בשהפריש ענבים לתרומה ואחר כך דרכן, אי נמי שעשה שחר ממיני דגן, אבל ביין ושמן פשיטא ליה, שהרי עיקר תרומה במשקין היא, ואף שכתוב בה אכילה, שתייה בכלל.

דף קבא ע"א

א תוס' ד"ה מרטקא, בתוה"ד, ולא כפירוש הקונטרס וכו' מדאמרין בפרק כל הפסולין וכו'. הקשה הרש"ש, מאי מייתי תוס' ראייה מפרק כל הפסולין (זבחים לה.). אדרבה מפני שהוא רק בעוף אומרת הגמ' דפגל באלל נתפלגה מוראה. ובמתניתין התם דקתני דפגל באלל אינו נעשה פיגול, היינו דוקא בבהמה שהגידין שבה קשין, וכן מבואר שפירש רש"י (שם) בגמ' ד"ה אלל, ולפירוש התוס' צריך עיון איך יפרשו, מדוע נקט בגמרא דהוי פיגול, ודלא כמתניתין.

ב בא"ד, ולמאן דמפרש בשר שפלטתו סכין לא קשה ליה מהתם.

שכתבו תוס' להלן (עמוד ב) ד"ה היכא.

ט גמ', לחם עוני אמר רחמנא והאי לאו לחם עוני הוא. כתב בשיטה מקובצת (אות ג), דגרסינן לאו לחם הוא, דהחיסרון משום דבאופן שהמחהו לא הוי לחם.

י תוס' ד"ה לחם עוני אמר רחמנא, הוה מצי למימר נמי אכילה כתיב ביה. אבל התורת חיים כתב, דגבי מצה לא מצי למימר דאינו יוצא בהמחהו, משום דאכילה כתיב ביה, דהא דפטור בגוונא דכתיב אכילה והמחהו, היינו משום דהוי שלא כדרך הנאתן, אבל במצה כיון דהוי מצוה, ולא ליהנות ניתנה, ממילא לא בעינן כדרך הנאתן. ובשו"ת נודע ביהודה קמא (יורה דעה סימן לה) פליג עליו, וסבירא ליה דאין בבליעה חסרון של כדרך אכילה. עיין שם שהעיר עוד, דאין הדבר פשוט לומר דלגבי מצוות לא בעינן כדרך הנאתן, והמשנה למלך (פ"ה מיסודי התורה ה"ח) האריך לדון בזה.

יא תוס' ד"ה מה להנך, בתוה"ד, אי נמי מחיים היה בה איסור אבר מן החי. אמנם בחידושי הרמב"ן פליג, וסבירא ליה, דלא מקרי שעת הכושר אלא משבא לכלל שם זה, כגון נבילה משנעשית נבילה, אבל כל שאין שמו עליו אף על פי שמותר, אין זה שעת הכושר, שאינו השם, ופנים חדשות באו לכאן.

יב גמ', הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן. כתב בחידושי הרמב"ן, דקיפה היינו פירמא, ורוטבן היינו שומנא, אפילו לאביי לעיל, דלא פליג אלא ברוטב וקיפה דמתניתין, אבל הכא ודאי דאיירי בפירמא ושומנא, דליכא לאוקמיה בתבלין, דאם כן תיפוק ליה דטעם כעיקר דאורייתא.

דף קב ע"ב

יג תוס' ד"ה ליכתוב בשרצים וכו', בתוה"ד, ושמא לא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה וכו'. מבואר בתוס' דהציר והרוטב והקיפה של שרצים, הן לענין אכילה והן לענין טומאה, חשיבי כשרץ. וכתב החזון איש (יורה דעה סימן ריד על סדר המסכת), דאף דגבי טומאת נבילות תנן במתניתין דלעיל (קיו:), דאין הרוטב מצטרף לטומאת נבילה, צריך לומר דצירי שרצים חשיבי טפי ואין למילף מיניה, אי נמי משום שטומאתן במשהו לכך לא ילפינן נבילה מיניה.

יד גמ', וההקדש וכו' מנלן. הקשה החזון איש (על סדר המסכת), כיון דכל ממון הקדש אסור בהנאה, ואינו תלוי בפירי, למה שלא ילקה על המשקין היוצא מהן, אכתי ממון הקדש הוא, וכשאוכלו הרי נהנה. ותיריך, דאיכא לאוקמא כרבי דסבירא ליה בפסחים (לג.) דהויד במעילה חייב מיתה, והיינו דוקא באכילה וכמו שכתבו שם תוס' ד"ה ומינה, ולכך בעינן לרבות גם המשקין היוצא מהן לענין זה, ועיין שם שתירץ באופן נוסף.

טו תוס' ד"ה היכא דלאו וכו', בתוה"ד, ואי טבל. כתב בהגהות יעב"ן,

מקצת שלא חישב, ומצטרפין זה עם זה לכביצה". ועיין באות הקודמת מה שהבאנו מתוס' הרא"ש.

(ח) רש"י ד"ה השוחט בהמה טמאה לעובר כוכבים, בתוה"ד, והא דאמרינן אסור לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה מדרבנן הוא. אבל הרמב"ם (פ"א מהלכות שחיטה ה"ב) כתב, דהאוכל מבהמה קודם שתצא נפשה עובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל לא תאכלו על הדם. והקשה הלחם משנה (שם), לדברי הרמב"ם אמאי מטמאה טומאת אוכלים, הרי אף לישראל לא משתריא על ידי השחיטה, כל שעדיין מפרכסת. ותיירץ, דמכל מקום נפיק מאיסור אבר מן החי, ומשום הכי, כיון דאהני שחיטה לישראל לאפוקי מתורת אבר מן החי, מטמא טומאת אוכלין.

(ט) גמ', נבלת עוף טהור צריכה מחשבה וכו'. כתב בחידושי הרמב"ן בשבועות (יא:), דמהכא מוכח, דגם בדבר שסופו לטמא טומאה חמורה, לא מהני ליה לאשוויי אוכלא, ואי לאו דחשיב עליה לא חשיב אוכל כדי לטמא, דסופו לטמא טומאה חמורה אינו הופך את הדבר לאוכל. אבל בחידושי הר"ן (שם) הביא מפרשים, דסברי דכל שסופו לטמא טומאה חמורה אף שאינו אוכל, מטמא טומאת אוכלין, והא דנבלת עוף טהור בעי מחשבה לאשוויי אוכלא, היינו משום שאינה מטמאה אלא דרך אכילה, כלומר בבית הבליעה, הלכך בעיא מחשבה שתהא אוכל.

(י) רש"י ד"ה נבלת עוף טהור צריכה מחשבה, לקבל טומאת אוכלין עם השרץ וכו'. כתב התוס' הרא"ש, דרש"י לא היה צריך לפרש כך, דמעת שחשב עליו ועשאו אוכל, מיד מטמא טומאת אוכלים אף דלא נגע בשרץ, דכל שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך לא הכשר מים ולא הכשר שרץ. ועיין בשו"ת הגרע"א (מהדו"ת סימן צט), שיישב שיטת רש"י מהסוגיא בנדה (נא.). ועיין גם בחידושי הרשב"א (שם).

דף קכא ע"ב

(יא) רש"י ד"ה אמר חזקיה, בתוה"ד, שהרי הוא יכול לגוררה. ביאר בחידושי הרמב"ן, דבמפרכסת יכול לחתוך ולגוררה פחות פחות מכזית עד שתכלה כולה לפני שתמות ותטמא טומאה חמורה, מה שאין בנבלת העוף שכבר מתה וראויה מיד לטמא טומאה חמורה. אלא שכתב, דפלא הוא שיספיק לעשות כן, ועדיין היא מפרכסת. ולכך הביא דהראב"ד תיקן את הפירוש, ואמר, דכיון דיכול לחתוך ממנה שיעורין הרבה פחות מכזית בעודה מפרכסת, נמצא שעל כל כזית בשר אפשר לומר דאין סופו לטמא טומאה חמורה, דיכול היה לחתוך אותו לפחות מכזית.

(יב) גמ', והא איתמר שחט בה שנים או רוב שנים וכו' חזקיה אמר אינה לאברים. הרש"ש הביא מדברי תוספות הגרע"א על המשניות (טהרות א ג), דחזקיה איירי בגוונא דשחיט ישראל. וכתב הרש"ש, דפירש כן,

כוונת התוס', דלמאן דאמר שפלטתו סכין, כיון דבטליה מתורת בשר ונעשה עור, איך שייך לומר דפיגל באלל פיגל, הא הוי כאילו חשב לאכול עור, ולכך כתבו, דיפרש כדמצינו דאלל הוי מרטקא, נימא דגם בסוגיא דהתם איירי בהאי אלל, דהיינו מרטקא. אמנם תוס' בזבחים (שם) ד"ה פיגל באלל, כתבו, דסוגיא דהתם איירא באלל דפלטתו סכין ודלא כמו שכתבו כאן. וצריך לומר דסבירא להו דשפיר שייך לפגל בכך. ומה שהכריחם לפרש כן, משום דאתו ליישב מדוע במתניתן התם תני דאינו פיגול, ובגמ' אמרינן דהוי פיגול, וכונתם לתרץ, דבמשנה איירי באלל שהוא מרטקא, ולא מתפגל כיון דאינו נאכל, ובגמ' איירי בפלטתו סכין, דנאכל, וכן מבואר בקרן אורה שם.]

(ג) תוס' ד"ה והוא שכנסו, תימה מה שייכא מחשבה לאיסור. הקשו הפורת יוסף והרש"ש, דמצינו כהאי גוונא דשייך ביטול לגבי איסור, במתניתין דתרומות (פי"א מ"ה), דתנן התם, עצמות הקדשים בזמן שמכנסן אסורין ואם השליכן מותרים, הרי לן איסור דתלי במחשבתו. והחזון איש (טבול יום סימן ד חלק ב אות ז) תירץ, דהתם אינו אוכל מן הדין, אלא דבכנסן אסורין מדרבנן, ולעולם לא מצינו איסור דאורייתא התלי במחשבה.

(ד) בא"ד, דגבי טומאה שייך וכו' אבל גבי איסור משום דבטליה לא משתרי באכילה. כתב החזון איש (יורה דעה על סדר המסכת), דסברת תוס', דבשלמא לענין טומאה שייך לומר כיון דאינו נחשב לאוכל בטלה טומאתו, אבל לענין איסור אכילה, הרי תכלית האיסור שנחשבהו כעץ, ולא שייך לומר שבשביל שהחשיב אותו כעץ בעלמא, יהיה מותר באכילה.

(ה) גמ', חד אמר מקצתו חישוב עליו וחד אמר וכו'. הרמב"ם (פ"ד מטומאת אוכלין ה"ד) פסק כדברי שניהם, וביאר הכסף משנה (שם), דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי.

(ו) גמ', מקצתו חישוב עליו ומקצתו לא חישוב עליו. הקשה בתוס' הרא"ש, על פירוש רש"י ד"ה מקצתו, מאי קא משמע לן דאותו שחישב עליו מצטרף, הרי כיון דחישב עליו, גם בלא צירוף מטמא, ואותו מקצת שלא חישוב עליו פשיטא דאינו מצטרף. ותיירץ, דכיון שחשב על מקצתו ולא פירש איזה, אהניא מחשבתו שיצטרפו שניהם יחדיו להשלים אוכל אחר לכביצה, אבל שיצטרף אותו שלא חישוב עליו עם המקצת שחישב עליו, לא מהני להשלימו לכביצה אלא עם אוכל אחר. ועיין באות הבאה שהבאנו גירסת המהרש"ל ברש"י. וכתב התוס' הרא"ש, דעל דרך זה יש לפרש מקצת שפלטתו חיה.

(ז) רש"י ד"ה מקצתו חישוב עליו, ולא פירש איזה קצת וכו'. דברי רש"י צריכים ביאור דאם חישוב רק על מקצת, למה מצטרף בהדי שאר אוכלין. והמהרש"ל העתיק נוסח אחר ברש"י, וזה לשונו "מקצתו חישוב עליו לאכול מקצתו לא חישוב וכו', מצטרף האי מקצת שלא חישוב בהדי האי שחישב, דגלי דעתיה בהאי מקצת שחישב דלא בטליה האי

טומאת אוכלין במחשבה. עוד תירץ, דבנחירה כל זמן שהיא מפרכסת אין מיתתה ניכרת, שתוכל להחשב אוכל, מפני שהיא כאדם המתעלף, אבל בשחיטת שנים או רוב שנים מיתתה ידועה, ולכך אף על פי שמפרכסת אוכל הוי. והכסף משנה (שם) תירץ, דכל הסיבה שמטמא בשחיטה משום הואיל ובישראל כהאי גוונא הוי שחיטה, אבל בנחירה אין שם שחיטה.

(טז) תוס' ד"ה אביי אמר אינה מצלת בו, בסוה"ד, ותימה אי ספיקא היא אמאי רובעה חייב. ותירץ בתוס' הרא"ש, דבעצם חיה היא, אלא שאביי מחמיר שאינה מצלת כיון דמטמאה טומאת אוכלין, אבל הנוגע בכלים שבתוכה ונכנס למקדש פטור, וכתב המהרש"ל דיש לפרש כן אף בדברי התוס'.

(יז) בא"ד, ומכל מקום מטמא טומאות אוכלין וכו'. ביאר בחוסן ישועות, דכיון שהיא עצמה מקבלת טומאה, אינה מצלת על הבלועים בתוכה, דדוקא אדם שתוכו טהור יליף מכלי חרס, דמציל על טהרה שבתוכו, כדאמרין לעיל (עא:), אבל היכי דמקבלים טומאה ליכא למימר הכי.

(יח) גמ', והרובעה חייב דהא אינה מטמאה טומאת נבלות. הקשה בחידושי החתם סופר, הא בסנהדרין (עח). רבא אמר דהרובע את הטריפה חייב משום דאית ליה הנאה, וטפי הוי ליה לאשמועינן דאפילו רובע מי שנשחט בו רוב שנים ומפרכס, אם לא נשחט כהלכה חייב, ומשום הכי מסיק דאכן פליגי אהדדי. ועיין ברש"ש שביאר דהסוגיות לא פליגי.

משום דלעיל (עמוד א) אמרינן שונין ישראל בטמאה, הרי דבעינן דדוקא ישראל שוחט.

(יג) גמ', חזקיה אמר אינה לאברים. הקשה בתוספות הגרע"א (על המשניות טהרות א ג), הא תנן בטהרות (פרק א משנה ג) דנבלת עוף טמא, אין שחיטתה מטהרתו באכילה לבן נח, והרי התם איירי נמי בשחט ישראל דומיא דנבלת עוף טהור, דקתני התם במשנה א', דשחיטתו מטהרתו, ולחזקיה, אמאי לא תתיר השחיטה משום אבר מן החי. והרש"ש תירץ, דחזקיה מוקי להאי מתניתין כמאן דסבירא ליה לעיל (כח.). דאין שחיטה לעוף מן התורה, ולדידיה כתבו תוס' לעיל (כ.). ד"ה לא אמרן דרק בנחירה מותרת, ובעינן עד שתמות, וכדאמרין לעיל (לג.). לגבי גוי, ולכך שחיטתה היינו נחירה דידיה דמטהרת, דאיירי לאחר שמתה ואינה אבר מן החי.

(יד) גמ', ועובר כוכבים ששחט בהמה טהורה לישראל. כתב החזון איש (טהרות א, ט), דאיירי בגוונא שאין הגוי שוחט להאכיל את הישראל, אלא לצורך ישראל שהיה צריך לבהמה זו בשביל גוי, והוא מה שכתב רש"י ד"ה מטמאה טומאת אוכלין, לצורך ישראל, ולא שיאכלנה ישראל.

(טו) גמ', ועובר כוכבים וכו' נחרה אין בה טומאה של כלום. הקשה הראב"ד (פ"ג מטומאת אוכלין ה"ד), אמאי אין בה טומאה של כלום ומאי שנא משחיטה. ותירץ, דכיון שנחרה לישראל הוי ליה כמי שנחרה לאיבוד, אבל אם נחרה סתם או שמתה מאליה מטמאה

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרג היוזמי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרג היוזמי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 10:30 – 9:30 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' החוב החתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ה"כפ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©